

Un mamelló

(ALDC, VI, 1286. Un mamelló)

L'enunciat designa el 'vedell de llet, que encara mama', els significants del qual sovint coincideixen amb els del vedell (veg. mapa 818).

La resposta més freqüent és *vedell*, amb la var. *videll*, els dim. *vedellet*, *videllet*, els perifràstics *vedell petit* 33, 57, 96, *vedellet de llet* 154 (cf. fr. *veau de lait*, it. *vitello da latte*) i l'arag. *vediello* 87; en alg. tenim *biuu* 85, manlleu al logudorès, der. de *VITŪLUS*. En val. té una àrea compacta *joneguet*, dim. de *jò nec*. Trobem alguns casos dispersos de *bouet*, dim. de *bou*, amb les var. *boet* 111, 170, 182 i *bovet* 131; així com d'interferència amb el cast. o arag.: *terneret* 131, 138, 184, dim. de *ternero* 95 o de *terner* 116, forma catalanitzada; *becerret* 185, dim. de *becerro* 98. Notem també *toret* 109, 111, 189, dim. de *toro* (veg. mapa 820), amb la var. perifràstica *toret menuet* 189 (*menuet*, dim. de *menut* < *MINŪTUS*, part. passiu de *MINUERE* 'disminuir', der. de *MĪNŪS*), i *vaqueta* 167, dim. de *vaca* (< *VACCA*).

Es troba la designació específica de 'vedellet de llet' en mots d'àrea generalment reduïda: *mamó* (var. *mamó de vedell* 41), adaptació del manlleu cast. *mamon* 61, 73, 80, 108, 143, 145, amb el dim. *mamonet* 161, 162; *mamelló*, dim. de *mamella* (< *MAMĪLLA*), alterat en *maelló* 157; *mamantó* 166, pres del cast. *mamantón*;

xurmer 20, 22, 23, 26, 31, 46 (var. despalatalitzada *surmer* 43, 56) i el postverbal *xurm* 42; *meixo* 22 i *metxó* 164, el seu probable dim.; *meco* 153; *menet* 111, 117, 118, dim. de *meno* 107, d'origen expressiu, com *momo* 157; *lletó* 16, 31, 55, 61, 64, 121, del llat. *LACTŌNE, der. del llat. vg. *LACTE* 'llet' (< llat. cl. *LAC*, *LACTIS*) (cf. els equivalents d'origen cast. *letxon* 137 i *letxal* 140), com *nadó* deu provenir del llat. vg. *NATŌNE, format sobre *NATUS*, que, a partir de *NATĪTĪŪ, degué donar *nadis* 76, 82; *xerret* 186, 189, 190, dim. de *xerro* 186, 187, probable manlleu al murcià *chirro*; *crianxo* 141, der. de *criar*, podria ser un regressiu de *crianxó*; *anoll* 12, der. de *ANNŪCŪLU* 'd'un any', del que podria ser una var. *nell* 126.

Geogràficament, notem el predomini de *vedell* (i var.) amb el seu der. *vedellet* al Principat, el Rosselló i les Balears, mentre que *jò nec*, *joneguet* presenten una àrea compacta en part del val. i que l'intrús *mamó* s'alberga en diverses clapes del cat. peninsular i balear. La tendència a l'ús del dim. és forta tant en els mots més generals (*vedellet*, *joneguet*) com en els més locals, inclosos els interferits (*mamelló*, *mamantó*, *mamonet*, *menet*, *xerret*, *terneret*).

Són mots normatius *lletó* "animal que encara mama", *nadis* "animal nat de poc", des del *DG₁*, 1932; *xurmer*, des del *DIEC₁*, 1995; *vedell de llet*, des del *DIEC₂*, 2007.

